

NẠN VN Ở ĐÔNG NAM Á

THƯ GỬI NGƯỜI TRONG TRẠI TỊ NẠN ĐÔNG NAM Á

* LÊ XUÂN KHOA

LTS: Dưới đây là lá thư của Giáo sư Lê Xuân Khoa gửi tới 6 người học trò cũ và các bạn bè trong các trại tị nạn ở Đông Nam Á. Tên các người trong thư đã được NGÀY NAY đổi lại để bảo vệ lý lịch của các người này đối với chính quyền địa phương. Giáo sư Khoa hiện là Giám Đốc Trung Tâm Tác Vụ Đông Nam Á (SEARAC).

Ngày 31 tháng Giêng, 1995

Thân gửi các anh

Trí, Hòa, Công, Tuấn, Đức, Thiện và các bạn,

Trong thư gửi anh Trí ngày 20-1-1995 vừa qua, tôi cố hẹn sẽ viết tiếp trong khoảng một tuần. Hôm nay nhân ngày mừng Một năm Ất Hợi, mặc dầu làm việc đã khuya, tôi nhớ đến lời hứa nêu ríng ngời viết lá thư này để chia sẻ với các anh những điều chưa nói hết trong thư trước.

Trước tiên hãy nói về phái đoàn Inter Action. Phái đoàn này gồm 10 người đại diện cho 9 tổ chức tư nhân thiện chí nối tiếng về các công tác cứu trợ và bệnh vực người tị nạn. Tuy nhiên, cũng như đa số các tổ chức thiện chí khác, phần lớn thành viên của phái đoàn này đều chỉ muốn đóng góp một số lực cuối cùng cho việc giải quyết vấn đề tị nạn Việt Nam để có thể sớm chuyển mọi hoạt động của họ sang những khu vực khác trên thế giới có đông người tị nạn đang cần được cứu giúp khẩn cấp. Do đó, mặc dầu đồng ý với nhau về mục tiêu chung, tức là giải quyết vấn đề tị nạn một cách công bằng và nhân đạo, họ chú trọng nhiều hơn vào vấn đề khuyến khích tự nguyện bồi hương và chương trình giúp đỡ tái hội nhập ở Việt Nam. Cũng do đó, các thành viên của phái đoàn đã tranh luận với nhau rất lâu trước khi đạt được sự đồng thuận về lời lẽ tường trình kết quả của chuyến đi và các đề nghị của phái đoàn.

Trong một phiên họp của Ủy ban Đặc nhiệm về CPA để nghe phái đoàn nói chuyện, tôi đã nêu câu hỏi về những "trường hợp mạnh" đang được InterAction vận động với Bộ Ngoại giao và UNHCR nhưng không thấy nhắc đến trong bản tường trình. Phái đoàn cho biết đã cần nhắc kỹ về quyết định không nhắc đến những trường hợp này vì muốn tôn trọng tính chất kín đáo của cuộc vận động trong khi kết quả chưa rõ rệt; đồng thời muốn tránh việc gây hi vọng sai lầm cho những người không đủ điều kiện.

Về điểm này, tôi muốn nói thêm là Ủy ban Đặc nhiệm vẫn đang thúc dục Bộ Ngoại giao giải quyết thêm các trường hợp đã đề nghị. Thẳng thắn mà nói, chúng tôi thấy trở ngại càng ngày càng chồng chất. Trong những ngày sắp tới, hai bên sẽ thảo luận xem còn có phương cách giải quyết nào khác có thể đem ra áp dụng.

Trước tình thế khó khăn ấy, thay vì hợp lực với InterAction để tăng cường khả năng vận động cho những trường hợp mạnh, trong công đồng người Việt hải ngoại lại thấy có sự chuyển hướng hoạt động vào những cuộc phân đối chính sách thành lợi bất công và các biện pháp vô nhân đạo của các quốc gia tạm trú đối với người tị nạn. Thật ra, những hoạt động phân đối này đều đã được các tổ chức bình vực người tị nạn thực hiện mạnh mẽ trong quá khứ, và vẫn còn tiếp tục bằng những hình thức thích hợp hơn. Chúng ta cần biết rõ rằng, trước những điều kiện địa lý chính trị tại Đông Nam Á hiện thời và chiều hướng giải quyết dứt khoát vấn đề tị nạn Việt Nam của Hoa Kỳ và nước tổ chức...

Kỳ và quốc tế, những hoạt động phản đối này sẽ chỉ có hiệu lực hết sức giới hạn, và chắc chắn là không thể nào thay đổi được chính sách và quyết định của quốc tế.

Một người bạn của tôi trong InterAction đã nhận định một cách rất bi phẫn rằng: Cuộc chiến ở Rwanda mới đây đã có những vụ tàn sát tập thể cả mấy trăm ngàn người, vậy mà lương tâm thế giới cũng không thấy rung động. Trận chiến Chechnya với những trận mưa bom tàn phá thủ đô Grozny gây tang tóc và đói rét cho hàng trăm ngàn nạn nhân, vậy mà Hoa Kỳ và thế giới vẫn còn đang đánh cá với nhau về tương lai của Boris Yeltsin. Trước tình huống ấy, hành động tự sát của một số người quá uất ức và tuyệt vọng liệu có hi vọng xoay chuyển được chính sách—và quyền lợi—của quốc tế đối với vấn đề tị nạn Việt Nam trong giai đoạn kết thúc này?

Lấy một thí dụ trước mắt là Hongkong. Sau khi kịch liệt chỉ trích chính phủ Hongkong cưỡng bách mấy chục người tị nạn hồi hương hồi cuối năm 1989, dư luận thế giới đã trở nên quen thuộc và thờ ơ đối với những chuyển cường sách mà Hongkong đã tiếp tục thực hiện theo một nhịp độ từ thưa thớt đến đều đặn như hiện nay. Rồi đến trường hợp Mã Lai, Thái Lan, Nam Dương, Phi Luật Tân thì hành những biện pháp khác nghiệt: những kiến nghị và thư từ phản đối có đôi chút hiệu lực vào lúc đầu, nay cũng không còn được các chính phủ chú ý đến nữa.

Từ gần hai mươi năm qua, những người nhiệt tâm tranh đấu cho tị nạn Việt Nam như các ông Shep Lowman, Lionel Rosenblatt đã làm được nhiều việc phi thường để gia tăng con số định cư và bảo vệ những người còn bị kẹt ở các trại. Nay thì tất cả những người bình vực cho tị nạn (refugee advocates) đều nhận thấy rằng những phương cách tranh đấu và đòi hỏi như trước đây không những sẽ không có hy vọng thành công mà nhiều khi còn có thể gây hậu quả trái ngược. Shep Lowman, Lionel Rosenblatt, Steve Solarz, Dan Wolf và tôi là những người cuối cùng phải nhìn nhận thực tế đáng buồn ấy. Và chúng tôi đã phải suy nghĩ rất kỹ trước khi quyết định chia sẻ những tin tức chính xác và ý nghĩ thẳng thắn của mình với cộng đồng người Việt hải ngoại cũng như với đồng bào tị nạn trong các trại.

Như vậy, những hoạt động thực tế và cần thiết nhất trong giai đoạn này là cố gắng vớt vát những trường hợp đã được InterAction đề nghị cứu xét, đồng thời mở rộng các chương trình bảo vệ và giúp đỡ những người đã và sẽ phải trở về nước. Việc phái đoàn InterAction đi Việt Nam và các trại hồi cuối năm vừa qua cũng là cơ hội cho các tổ chức tư nhân thiện chí Hoa Kỳ kiểm chứng tin tức và sự kiện trước khi chính thức công bố các nhận định của họ về tình hình tị nạn.

Để cho các hoạt động thực tế và cần thiết nói trên có thể đạt được kết quả tích cực, cộng đồng người Việt hải ngoại cần tuyệt đối tránh việc gửi đi những tin tức hoặc những tin hiệu sai lạc, đem lại cho chúng ta những hi vọng sai lầm, do đó gây nên những hậu quả tai hại cho nhiều gia đình, nhất là cho những người quá tuyệt vọng. Đọc lá thư của anh Hòa lo ngại về những "tin vu" nhận được từ bên ngoài loan báo những kết quả tưởng tượng của những cuộc tranh đấu thắng lợi ở hải ngoại khiến cho nhiều người đã đăng ký tình nguyện hồi hương lại rút đơn ra để chờ đợi, tôi rất mong các anh sẽ phổ biến rộng rãi tôi đồng bào trong trại lá thư này cũng như những tin tức khác mà các anh đánh giá là đúng đắn và xác thực.

Tôi thành thật cảm ơn các anh đã tin tưởng ở thiện chí của một người thầy cũ. Tôi cũng xin bày tỏ lòng thần phục tinh thần vững mạnh và thái độ sống sót của các anh sau bao nhiêu năm chịu đựng gian khổ, nay lại lâm vào một hoàn cảnh hết sức khó khăn cho việc lấy những quyết định quan trọng cho tương lai của bản thân và gia đình.

Tôi sẽ tiếp tục trao đổi tin tức và ý kiến với các anh. Thân mến chúc tất cả các bạn và gia đình được bình an, mạnh khỏe và nhiều may mắn.

Lê Xuân Khau
Giám đốc SEARAC